

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XIII. Massana, seu Plumbinen, damnorum. De eadem materia locatoris operarum quam culpam præstare teneatur, & an tenatur ad casum ex aliqua præcedenti culpa exortum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

MASSANA,

SEU

PLUMBINEN.

DAMNORUM.

INTER

MURSIUM & PETRINUM.

Motiva data actori supplendo partes res absentis, & se non defendentis.

De eadem materia locatoris operarum quam culpam præstare teneatur, & an teneatur ad casum ex aliqua præcedenti culpa exortum.

S V M M A R I V M.

- 1 **C**asus controversia.
- 2 **L**ocator operarum non bene illas præstari tenetur conductori ad interesse.
- 3 **D**e differentia inter simplicem locatorem operarum, & eum, qui etiam esset negotii particeps.
- 4 **T**empestas maris est casus fortuitus.
- 5 **Q**uomodo probanda sit culpa operarum, ut contra eum agi possit ad damna.
- 6 **Q**uando culposus teneatur de casu.

D I S C. XIII.

VOLENS Mursius in loco consueto propè Plumbinum tynnorum piscationem facere, ac retes aliæque instrumenta parare, infitorem deputavit sub certa mercede Petrinum in hac arte peritum, quem etiam ad quamdam lucrorum participationem admisit, undè cum casus dedisset, quod ex vi maritimæ tempestatis, retes aliæque instrumenta periissent cum notabili duplicato damno, expensarum scilicet in dictis instrumentis conficiendis & parandis, ac amissæ piscationis pro eo anno; Hinc prætere cœpit Mursius totum evenisse culpa Petrini, ex eo quod non omnia instrumenta nova pro dicto negotio empta, quæ paramella nuncupantur, adhibuerit, sed venditis, vel in alium usum conversis octo ex istis paramellis, totidem veteres earum loco subrogaverit, ex quarum debilitate dicebat paratam retem tempestati cecidisse; Introductaque proinde causa coram Auditore Generali Plumbini, de meo voto ex illius Principis rescripto judicare debente, atque instante actore pro voto, absente & indefenso reo, cum istius partes iudex supplere teneatur, visis actis, aliquam sentiebam difficultatem contra actorem, cui importunè requirenti ut satisfacerem, dedi motiva ejus defensoribus communicanda, ad effectum superandi difficultates, si possent.

Non negabam enim veritatem juridicæ propositionis per actoris defensores deductæ; ut qui causam damni dat, ad illius refectionem teneatur, quodque operarum & industriæ locator ejus operam malè exercens conducenti teneatur ad quanti interest operam esse bene & diligenter præstitam,

regulando obligationem majoris & minoris diligentia ex qualitate operis suscepti, quantitate mercedis, & consuetudine, ad effectum inspiciendi; An solas partes diligentis, vel etiam illas diligentissimi operarii & periti præstare teneatur ad reos, cum ibi notatis in *L. si merces §. columnam ff. locati l. in judicio C. eodem cum concordan. per Surd. conf. 61. num. 16. cum seqq. Spad. conf. 262. n. 7. & conf. 263. num. 1. lib. 2. Rota decis. 208. post secundum vol. consil. Farin. & in Bononien. mercium 26. Maj. 1655. & 31. Martij 1656. coram Priolo*, & habetur in duobus discursibus proximè præcedentibus.

Quod etiam inter nautas vel res maritimas tractantes disponitur per *consulatam maris cap. 292. & cap. 224.* ubi expressè disponitur, Dominis mercium rescindenda esse damna per navis Patronum, seu alium institorem ex istius culpa, vel opera non bene præstita causata.

Punctum tamen difficultatis esse dicebam in applicatione ad factum, an scilicet constaret necne de hujusmodi culpa in dubio non præsumenda, sed concludenter probanda per actorem in ea se fundantem, ex iis quæ habentur in *Romana incendiij pro Brancaccio hoc titulo discursu 7. & in aliis*; Quod probationis onus eo magis in præfenti incumbere dicebam actori ex duplici circumstantia culpæ præsumptionem excludente; Prima nempe quod non verfabamur in simplici famulo conductio, seu operarum locatore aliud interesse vel stimulum in negotio non habente, nisi illud mercedis & salarii assequendi, sive conductor lucrum, sive damnum ex negotio reportet, sed verfabamur in socio seu particeps habente principale & coæquale interesse, ac tractante de proprio lucro vel damno respectivè, undè omnis possibilis diligentia præsumptio urget; Et altera, quia non verfabamur in casu incendiij de sui natura non computabilis inter casus sed inter culpas, quoniam ignis non à natura vel cœlo, sed à facto culposo alicujus initium ex juris præsumptione habere dicitur, ut in *dicta Romana incendiij 7.* quo casu stante mala jucis præsumptione cadit difficultas; An actori potius vel reo incumbat onus probandi culpæ inclusionem vel respectivè exclusionem; Sed verfabamur in casu proveniente ex tempestate maris, quæ inter casus fortuitos in jure numeratur, neque ejus initium vel origo alicui facto culposo tribui potest, ex plenè deductis in hac materia per *Farinac. quest. 110. num. 41. cum seqq.* undè propterea cessante mala juris præsumptione, de plano intrabat majus onus actoris super culpæ probatione clarè & dilucidè faciendâ juxta summatâ in *dicta Bononien. mercium coram Priolo*; cum in præfenti durioribus terminis ex præmissis circumstantiis versari diceremur.

Et sic duo extrema probanda essent, Primum nempe, quod illæ paramellæ veteres nullatenus essent ad opus idoneæ, itaut peritorum judicio nullus diligens huius artis peritus eas quamvis inter multas novas adhibuisset; Et alterum, quod casus devastationis rotium ex sola vi tempestatum verifimiliter non evenisset, si omnes paramellæ fuissent novæ itaut culpa adhibendi veteres fuisset occasio casus, cujus tamen contrarium probari observabam ex processu, quod scilicet pleræque aliæ retes ad consimilem piscationem ordinatæ quamvis omnes paramellas novas haberent, ac per eosdem diligentissimos Dominos paratæ essent fuerant vi tempestatum devastatæ; Ut enim culposus teneatur de casu, non sufficit aliquam culpam præcedere, sed opus

pua

pus est illam ordinatam esse ad casum, aliàs dicta culpa non præcedente non contingibile, itaut illa fuerit causa immediata damni ex deductis per *Surd. consil. 12. numer. 20. cum sequen. & numer. 64. cum sequen. & consil. 61.* & habetur etiam in præcedentibus.

Multò magis quia ex probationibus ex parte rei factis in partibus constabat controversiam esse inter peritos; An si alicui culpæ iste casus tribuendus esset, illa quæ fuerat dicti casus occasio, proveniret ex dictis paramellis veteribus, & sic culpa infortioris, vel ex latiori retium situ per ipsum Mursum actorem contra infortioris voluntatem & iudicium apprehenso, ideoque pro dubitandi ratione motivam sufficere versari in ambiguo, atque contrariam possibilitatem urgere, ut juxta recepta axiomata pro reo contra actorem esset respondendum; Et quod magis dubitandi rationem inferebat, erat qualitas ejusdem actoris præponentis in arte etiam periti, qui vidit & passus est aliquas paramellas veteres cum novis commisceri, undè argumentum resultabat quod actus non fuisset ita imprudens, & contra artis peritiam, ut culposus dici posset, nam verisimiliter prohibuisset, ideoque si quæ adfuit culpa, etiam illa ipsius præponentis dicitur, qui factum tacite probavit; Ac etiam potissimè, quia non agebatur de simplici famulo, sed de principali intercessato & particeps ut supra; Nunquam vidi his motibus dari responsum, undè incertus est exitus.

ROMANA

LOCATIONIS.

DE CAVETANIS.

PRO

HYPOLITO CAVETANO.

Responsum pro veritate.

Combusta vel aliàs collapsa in toto vel in parte domo locata, itaut conductor in ea habitationem continuare non potuerit, atque locatore eam in pristinum restituerit; Anteneatur conductor ad continuationem pro toto tempore convento, vel potius ex dicto casu contractu remaneat solutus.

SUMMARIUM.

- 1 **C**asus controversus.
- 2 Datur distinctio, quando conductor teneatur continuare in conductione rei passa ruina & refecta.
- 3 Conductor an cogere valeat locatorem ad reficiendum domum combustam.
- 4 Declarantur auctoritates cogentes conductorem ad continuandum cessato impedimento.
- 5 Alter casus, in quo conductor domus refecta conductionem continuare non tenetur.

DISC. XIV.

CUM domus, quam propè Ecclesiam Sancti Caroli ad catenarios conductionis titulo habitabat Cavetanus, absque aliqua ipsius vel ejus familiæ culpa, sed ex incendio exorto in quadam inferiori apotheca cujusdam fabri lignarii, pro majori parte incendium passa esset, itaut ea reddita inhabitabili, conductor de alia domo ad habitandum se providere coactus esset, deinde que locator ad aliquos menses eam reficiendo in pristinum reduxisset; Hinc orta est inter eos extrajudicialis controversia; num conductor habitationem reassumere deberet, atque in contractu continuare pro consueta pensione per totum tempus ab initio conventum, nolentibusque partibus litigare, sed extrajudiciali duorum Advocatorum iudicio pro veritate præstando acquiesceret.

Ego ex parte Cavetani electus pro veritate respondit juxta distinctionem ex vera juris intentione traditam per *Molin. de contract. disput. 493. n. 4.* Quod aut res non est integra, quia nempe conductor alterius domus conductioni jam adstrictus esset, & non teneatur, nisi ex parte locatoris probetur sequuto casu se domum æquè idoneam ad habitandum durante refectioe obtulisse; Aut res est integra, quia nempe conductor de alia domo provisos in dies, & absque alicujus temporis vinculo, posset eam dimittere, & tunc secus, quia ruina contingens in domo conducta sine his requisitis non causat contractus resolutionem ad text. in l. si quis domum l. si in lege si colonus & l. cum in pluribus ff. locati Carocc. de locat. par. 4. tit. de mor. a. num. 23. *Enriquez. in cap. propter sterilitatem §. super eo il quinto scribentes apud Paschal. de par. potest. par. 4. cap. 5. in fine Cyriac. controv. 459. nu. 8. cum seqq.* per quos dicta distinctio canonizatur; Eamque omnino veram & rationabilem dicebam, quia si res est integra, & domus conducta est bene refecta, itaut conductori non remaneat probabilis timor novæ ruina, nulla subest ratio, cur in contractu perseverare non valeat; E conversò autem si res non est integra, irrationabile dicebam urgere conductorem ad duplicis domus conductionem, ac duplicatam pensionem solvendam, sed sibi imputet locator, cur habens in animo ruinam brevi tempore reficiendi, conductori non obtulerit aliam domum hoc medio tempore ejus commodæ habitationi congruam, & idoneam.

Neque applicari dicebam aliquas auctoritates, quæ per locatoris Consiliarium in contrarium aducebantur, præsertim *Roman. consil. 432. Ripa de peste par. 2. num. 9. & seqq. & Cephal. consil. 271.* hic enim agit favore conductoris, ut scilicet combusta domo cogere valeat locatorem ad reficiendum pro continuatione contractus, undè talem auctoritatem dicebam extra punctum controversiæ, ponderabilem solum per argumentum ductum à ratione correlativorum, ut in specie ponderatur per scribentes apud *Paschal. loco citato*, ubi hæc auctoritas refellitur, & meritò quia videtur minus rationabilis, & non bene fundata, *Roman. verò & Ripa* agunt de impedimento habitationis resultante ab accidenti de sui natura temporali non tangentè rei conductæ substantiam, ex incursione scilicet hostium, vel ex causa pestis, quibus casibus conductor rectè cogitare potuit dicti accidentalis impedimenti cessationem, ideoque debebat sibi temporaliter tantum providere, non autem novæ con-

ductioni